

DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2020-258-2-58-63>

УДК 330.101:330:117

АНТРОПОЦЕНТРИЧНА МОДЕЛЬ НАНОРІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ВИРОБНИЧИХ ФАКТОРІВ

Овечкіна О.А., Захарова А.І.

ANTHROPOCENTRIC MODEL OF NANO LEVEL OF ECONOMIC SYSTEM: THE PRODUCTION FACTORS' RELATIONSHIP

Ovechkina O.A., Zakharova A.I.

У статті розглянуто основні теоретичні питання побудови моделі «НН»S - антропоцентричної моделі взаємодії ендегенних факторів виробництва. Розглянуто взаємозв'язки ендегенних трансформаційних факторів в аспекті їх впливу на стан людського фактору виробництва і зміни характеристик індивіда як нанорівня організації глобальної економічної системи (GES). Визначено, що стан інформаційної і технічної бази залишається найвпливовішим чинником виробничих характеристик наносуб'єктів. Виявлено значущість заходів щодо підвищення результативності використання ендегенних трансакційних факторів, що за умов їх раціональної організації, поліпшують комплекс характеристик наносуб'єктів, сприяють інтелектуалізації людського фактору й створенню ефективного мотиваційного менеджменту високоінтелектуальної праці.

Ключові слова: антропоцентрична модель, глобальна економічна система (GES), наносуб'єкти, ендегенні трансформаційні фактори, ендегенні трансакційні фактори, інтелектуалізація людського фактору, менеджмент високоінтелектуальної праці.

Вступ. На сьогодні дослідження виробничих відносин, у тому числі, відносин власності, базується на активному використанні генетичного, еволюційного, системного, синергічного, холістичного (цілісного) і т.д. підходів і відповідних концепцій [1; 2; 3]. В обговорення проблем соціально-економічного розвитку суспільства, організацій, підприємств і людини крім економістів активно включаються соціологи, політологи, юристи зі своїми акцептами досліджень, новими парадигмами і пропозиціями щодо вдосконалення процесів трансформації (модернізації, реконструкції, тощо) господарських, соціальних, політичних, культурних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні та зарубіжні вчені приділяють багато уваги питанням дослідження економічних характеристик наноуніверсуму. Під поняттям «універсум» розумі-

ється модель, що використовується в межах синергетичного підходу, і дозволяє системно описати будь-які об'єкти у різних аспектах їх виміру та зв'язках з іншими більш складними системами [4]. Нанорівень універсуму (наноуніверсум) у філософсько-соціологічних дослідженнях асоціюється з індивідом, який у процесі життєдіяльності контактує зі всесвітом, соціумом, природою, довкіллям) [2], використовуючи певні ресурси, що стають факторами виробництва. Наразі багато наукових праць присвячено дослідженню функціональних характеристик наноуніверсуму. Так, активно застосовуються технологічний підхід, що обґрунтовує зв'язок між змінами ролі факторів виробництва і виробничими характеристиками індивідів, господарською активністю підприємств; функціональний підхід, згідно з яким досліджуються нові економічні агенти - індивідуальні власники знань, які самостійно приймають рішення щодо найму або організації власної підприємницької діяльності в умовах інформаційно-знанієвої економіки; інституціональний підхід, за яким аналізується вплив нового інституціонального середовища на мотиви й відповідні стимули творчої діяльності індивідів - носіїв інтелектуальних знань [5].

Особливе концептуальне значення набуває нова методологія дослідження «трипостасної духовно-біо-соціальної природи людини», що розробляється політекономами харківської наукової школи. Головна задача цієї методології полягає у обґрунтуванні принципів поведінки людини, через які розкриватиметься її «олюднена» природа, вільновідповідальний вибір цілей життя, виду діяльності, соціальних комунікацій [6]. Усвідомлення всіма членами суспільства «олюдненої» природи людини, на думку вчених, дозволить забезпечити оптимальне співвідношення природної і суспільної складових буття індивідів і соціуму, й відіб'ється у кожному їх

рішенні і вчинку. Аналогічні висновки про структуру людського буття роблять російські вчені, відзначаючи, що схильності й здібності людини знаходяться в тісному зв'язку з її призначенням [7] та обумовлені певним середовищем, яке може бути контрарним (протилежним) по відношенню до людини або комплементарним (доповнюючим), впливаючи на її цільові життєві орієнтири. Звідси робиться висновок про можливість побудови чотиривимірної динамічної семантичної матриці (природа –соціум-простір-час), через яку може досліджуватися запрограмована соціальна роль людини, її призначення, функції, траєкторії руху у певному соціумі, просторі і часі [7].

Мета статті. Практично всі дослідники приходять до висновку про те, що вихідним рівнем людиновимірної (антропоцентричної) моделі системи, в якості якої, зазвичай, розуміється національна економічна система, стає індивід як своєрідний наноуніверсум [8], отже, оцінка результативності всіх заходів, програм дій суспільства має оцінюватися з позицій добробуту людини як наноуніверсумного суб'єкта. При значній кількості публікацій за означеною проблематикою нерозв'язаними залишаються такі питання, як: визначення місця людини у ієрархічній структурі світової системи (перед усім глобального господарства), що постійно оновлюється; виявлення головного чинника (чинників) дійсного прогресу людства; надання розгорнутої наноуніверсумної характеристики індивіда у економічній сфері його діяльності. З урахуванням сказаного, *метою* статті є дослідження функцій виробничих факторів в системі їх взаємодій з позицій нанорівня організації національної й глобальної економічної системи.

Результати досліджень. Продовжуючи міркування про первинність дослідження індивіда як вихідного рівня передусім політико-економічних досліджень, слід погодитися з висловленнями вчених про те, що «людина є міра всіх речей. Вона є носієм і одиничного, і особливого, і загального, і всезагального. Людина створила навколо себе світ штучних систем (в тому числі соціально-економічних), поведінка яких визначається людськими потребами та інтересами. Людина є ядром, «головною дійовою особою», що оживляє все штучні системи, створені нею. Її потреби трансформуються та інтегруються при переході від «простой системи» (індивіда) до більш «складної системи» (суспільства). Саме у відповідність з потребами і господарськими інтересами та моделями поведінки індивіда пов'язана поява соціально-економічних систем більш високого рівня організації. Отже, економічна теорія має приймати «...людину за вихідну смислову одиницю, реалізація інтересів якої здійснюється індивідуально, через соціальні групи, підприємства, національну і світову економіку ..» [7].

З цих філософських позицій слід зазначити, що людина є головним об'єктом досліджень в контексті практично всіх підходів, які застосовуються у філософії, соціології, праві, економічній теорії, пси-

хології тощо. Кожний з наведених на рис.1 підходів надає методологічну базу вивчення людини як важливішого елемента системи зв'язків: «природа – людина – соціум – духовність», але найбільший результат отримується за умов їх поєднання у певних дослідницьких моделях.

Так, поєднання антропоцентричного та еволюційно-історичного підходів дозволило російським вченим розробити модель системи зв'язків «природа-людина-суспільство» (модель «NHS») для поглибленого дослідження людини як вихідного рівня (нанорівня) соціально-економічних систем різного ступеня складності, тобто людини, яке має статус наносуб'єкта економічних відносин.

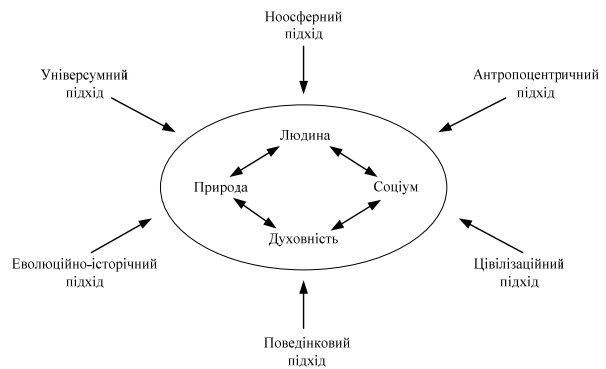

Рис. 1. Підходи до визначення природи людини

На рис. 2 модель «NHS» представлена у графічному вигляді як взаємодія (перетин) двох сфер (N-природи і S-суспільства), центром загальної області перетину визначається людина (H) як біосоціальний феномен. На думку розробників моделі, вона відповідає принципам системності, синергії та антропоцентризму й покликана: а) поглибити визначення подвійної (біо-соціальної) природи індивіда, його місця у взаємодії природи і суспільства, коли людина виступає як живий організм (обмежений, визначений природою) і як соціальний суб'єкт (регульований суспільством) [9]; б) сприяти усвідомленню соціумом та індивідами ролі людини у формуванні економічного поля життєдіяльності як важливішого елемента системи факторів виробництва та як економічного суб'єкта з певним статусом і функціями у соціальній ієрархії суспільства [2; 3; 8; 10; 11].

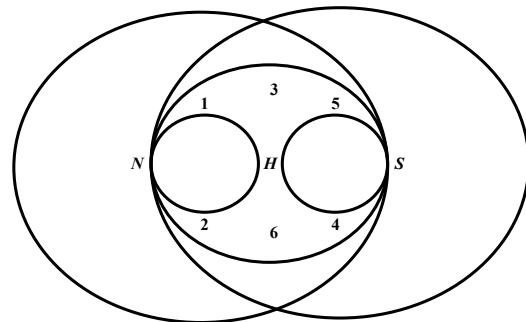

Рис. 2. Антропоцентрична модель «NHS» (найпростіша модель суспільного буття (життєдіяльності) людини)

У працях багатьох вчених подальша структуризація антропоцентричної моделі «NHS» відбиває процес ускладнення зв'язків економічних суб'єктів від нано- до мегарівня (світового рівня) їх системних утворень [7; 9]. На нашу думку, застосування структурованої у такий спосіб моделі «NHS» збільшить потенціал політико-економічних досліджень, адже дозволить з системно-синергетичних позицій: 1) розглянути процес функціонування факторів виробництва на різних ієрархічних рівнях організації соціуму; 2) поглибити розуміння механізмів взаємозв'язку продуктивних сил і виробничих відносин; 3) удосконалити категоріальний апарат політичної економії відповідно до реалій господарських, політичних, соціальних, правових і т.д. відносин між економічними суб'єктами в умовах повсюдного переходу до нового інформаційного (інформаційно-знанієвого) суспільства.

Звертаючись до рис. 3, можна відзначити, що у моделі «NSH» взаємодія сфер (природної і соціальної) буття людини стає основою формування факторів: людського - $A(NH)$, рівень продуктивності якого залежить від природних ресурсів (N) та можливостей людини (H); технічного - $T(HN)$, ефективність використання якого обумовлена трудовими і природними ресурсами суспільства; природного - $Rn(NS)$, стан якого безпосередньо залежить від екологічної свідомості й політики суспільства; інституціонального - $Ins(SH)$ та організаційного - $O(HS)$, які обумовлені соціальною структурою і цілями суспільства; нарешті, інформаційного фактору – $Inf(SN)$, пов'язаного з розвитком культури, науки, взагалі, з процесом накопичення знань.

За аналогією виробничої функції Кобба-Дугласа, продукт (Q) економічної системи може бути виражений у вигляді наступної виробничої функції: $Q = F(A, T, Rn, Ins, O, Inf)$, в якій тріада трансформаційних чинників (людського, технічного, природного) трансформує, перетворює ресурси, залучені у виробничі процеси з метою задоволення потреб людей у товарах і послугах. Інша група взаємодіючих трансакційних факторів (інституціонального, організаційного, інформаційного) забезпечує трансакції створених матеріальних та інформаційних продуктів, впливаючи на вибір виробників і споживачами моделей розподільних і обмінних відносин та соціально інтегруючи їх за допомогою інституцій, організацій та інформації.

Розглядаючи взаємозв'язки факторів виробництва за моделлю «NHS», дослідники відзначають, що трансформаційні фактори є ендегенними (внутрішніми) чинниками розвитку соціально-економічних систем, починаючи перед усім з нанорівня їх організації [12]. Дотримуючись логіки викладення особливостей моделі «NHS», вчені доводять, що формування ендегенних факторів суспільного виробничого процесу супроводжується також структуризацією зовнішніх чинників першого рівня, до яких відносяться матеріальні, трудові, інформаційні тощо ресурси, та чинників другого рівня, до яких належать загальні умови виробництва (час, природа, енергія).

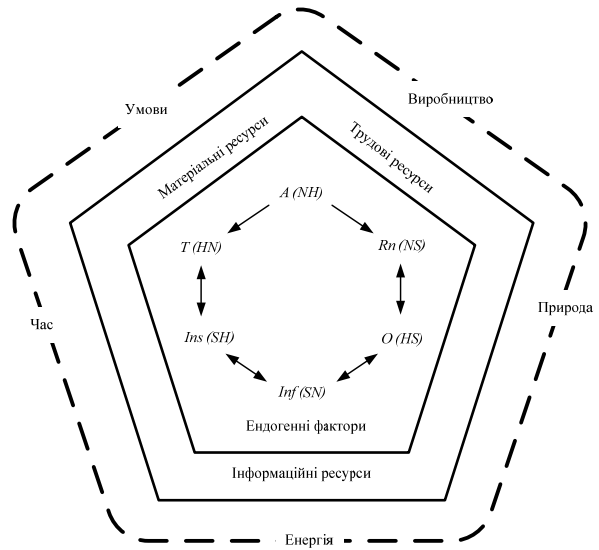

Рис. 3. Екзогенні чинники та ендегенні фактори виробництва

Використовуючи ідею провідної ролі нанорівня у структурі як національної, так і світової економіки, характеристики наносуб'єктів можна поглибити з позицій горизонтального і вертикального напрямів («зрізів») досліджень факторів виробництва. Згідно рис.4, на горизонтальному напрямі досліджень може бути з'ясовано вплив ендегенних трансакційних (інституціонального та організаційного) чинників на особливості використання й відновлення людського фактору виробництва, що вплине на особистісні та виробничі характеристики наносуб'єктів (C_n), ступінь досягнення поставлених цілей, задоволення потреб, розвиток виконавчих і організаційних здібностей, формування креативного мислення, прийняття творчих управлінських рішень).

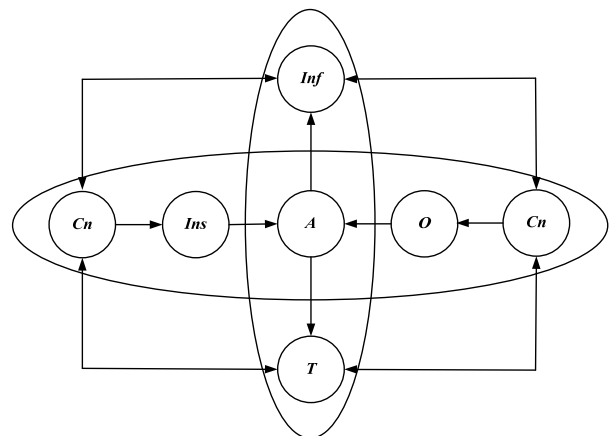

Рис. 4. «Горизонтальний» та «вертикальний» зрізи дослідження ендегенних факторів виробництва: нанорівневий аспект

Вертикальний «зріз» аналізу взаємозв'язків ендегенних трансформаційних факторів дозволяє оцінити вплив інформації та технічної бази на виробничі характеристики наносуб'єктів: ступінь реаліза-

ції їх економічних інтересів, вибір (власний, чи нав'язаний ззовні) моделі мотивації діяльності, підвищення конкурентного статусу тощо. При вивченні впливу ендогенних трансформаційних факторів на процеси самоорганізації і функціонування наносуб'єктів більш помітна роль людського фактору. У кожній композиції трансформаційних факторів виявляється провідна творча роль людського фактору, що у підсумку, на думку авторів моделі «NHS», обумовлює утворення таких підсистем економічної діяльності наносуб'єктів, як:

біологічної підсистеми (з оптимальним сполученням матеріальних елементів); економічної підсистеми (з поєднанням різних моделей господарської поведінки людини, відповідними механізмами прийняття рішень щодо забезпечення простого й розширеного виробництва, реалізації відносин привласнення-відчуження та їх інституціонального оформлення тощо); соціальної підсистеми (з поєднанням історично обумовлених неекономічних чинників (культурно-освітніх, когнітивних, психологічних, ментальних) буття людини, що впливають на прийняття нею управлінсько-господарських рішень).

Політико-економічні дослідження нанорівня суб'єктів надалі поглиблюються, коли визначення їх виробничих (функціональних) характеристик за факторним принципом доповнюється виявленням змін у економічних відносинах власності та інституціональних формах її реалізації (володінні, розпорядженні й використанні). Так, наведеному рис. 5 конкретизовано вплив саме людського фактору виробництва на відносини власності нанорівня національної економічної системи. Як відомо, людський фактор формує цілий комплекс здатностей наносуб'єктів, таких як:

здатність до виконавської діяльності, що обумовлює появу відносин «власність-користування» факторами виробництва; підприємницьку здатність або здатність до організації бізнесу, що сприяє розвитку відносин «власність-володіння» і здатність до управління бізнесом, з якою пов'язане розширення можливостей прийняття господарських рішень, спираючись на «власність-управління» і «власність-розпорядження».

Відносини власності, що виникають на наносуб'єктному рівні, безпосередньо пов'язані зі станом інших ендогенних (інституціональних та організаційних) факторів виробництва.

До структури організаційного фактору виробництва на рівні наносуб'єктів, представленої на рис.6, входять такі основні елементи організації їх бізнесу, що пов'язані з відносинами власності, як: а) організація фінансування та інвестування технологічного процесу, що спирається на «власність-володіння»; б) управління технологічним процесом, що демонструє повноваження власника у користуванні факторами виробництва («власність-користування»); в) підбір і управління персоналом, що виявляє можливості власника у сфері управління людським фактором («власність-управління»). Ви-

явлені системні властивості організаційного фактору, який наразі активно використовується наносуб'єктами, дають підставу для визначення його важливої інтеграційної функції у взаємодіях виробничих факторів та у структуризації (впорядкуванні) сукупності відносин власності та форм їх реалізації.

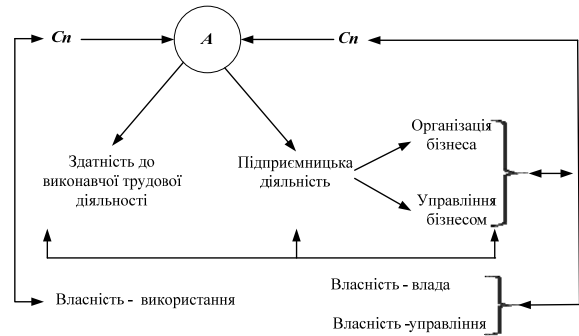

Рис. 5. Людський фактор виробництва: вплив на відносини власності наносуб'єктів

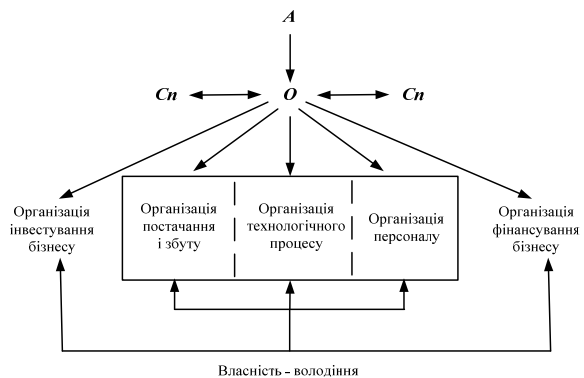

Рис. 6. Організаційний фактор виробництва: інтеграційна функція

Вплив ендогенного транзакційного інституціонального фактору на стан виробничої діяльності й характеристики наносуб'єктів представлений на рис.7 Згідно рис. 7, існує комплекс елементів внутрішнього інституціонального середовища наносуб'єктів (власні правила, норми і традиції), що у сукупній дії формують внутрішній інституціональний механізм регулювання господарської поведінки. Конфліктність або симбіоз сформованих стереотипів поведінки, внутрішніх інституційних обмежень наносуб'єкти переносять на формальні інституціонально-правові норми, сприймаючи їх або відторгаючи. Схожість інституціональних механізмів регулювання економічної поведінки, яку демонструють більшість наносуб'єктів, може ідентифікуватися як своєрідний «маркер» інституціонального геному суспільства, - такого інформаційного механізму, що забезпечує підсвідоме й свідоме відтворення структури певного досвіду, принципів його трансляції (передачі) між суб'єктами в даній суспільно-економічній системі [13, с. 191].

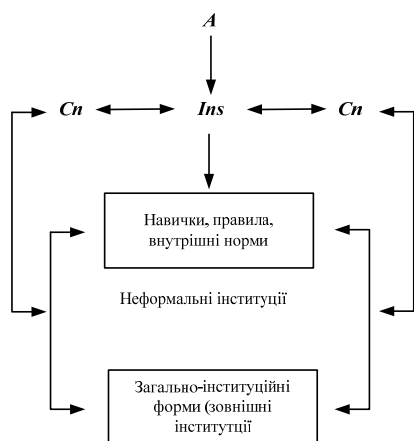

Рис. 7. Взаємодія внутрішніх і зовнішніх інституцій нанорівня організації економічних суб'єктів

У контексті сказаного слід додати, що інституціоналізація актуальних внутрішніх правил наносуб'єктів не лише створює внутрішнє інституціональне середовище, але й посилює можливості впливу інституціонального виробничого фактору на якість управлінських функцій, що особливо стосується функції мотивації інтелектуальної праці, якнайшвидшого створення ефективного мотиваційного менеджменту (або самоменеджменту), покликаною задовольняти потреби наносуб'єктів в інтелектуальній праці та забезпечувати реалізацію відповідних економічних інтересів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи викладений матеріал, необхідно відзначити, що дослідження відносин власності, крім традиційно застосовуваних класичного, неокласичного, інституціонального підходів, базується в даний час на активному використанні універсального, антропоцентричного, ноосферного, історико-еволюційного, поведінкового системного тощо підходів і концепцій. Поєднання антропоцентричного та історико-еволюційного підходів до визначення місця певних економічних суб'єктів в системі світогосподарських відносин дозволило вченим розробити модель «NHS», яка призначалася поглибити розуміння ролі й місця людини як вихідного рівня (нанорівня) світової глобальної системи (GES). Відносини власності, що виникають на рівні наносуб'єктів з приводу продуктивного використання ендогенних факторів виробництва, безпосередньо пов'язані зі станом людського фактору виробництва, який має сприйматися як «ядро» (перехрестя) усіх трансформацій, й виявляти свою роль.

Дослідження провідної ролі людського фактору в організації нанорівня як національної, так і світової економіки здійснено на горизонтальному і вертикальному «зрізах» дослідження факторів виробництва. Вертикальний і горизонтальний аналіз взаємозв'язків ендогенних трансформаційних і трансакційних факторів показав, що стан інформаційно-технічної бази залишається найвпливовішим, визначаючи виробничі характеристики наносуб'єктів (нанорівня організації національної економічної систе-

ми); зростає дія інституціонально-організаційних факторів на економічні характеристики господарювання наносуб'єктів, їх можливості вирішувати такі важливі практичні питання, як: а) відстеження змін у процесах володіння, розпорядження, використання факторів виробництва; б) забезпечення умов інтелектуалізації людського фактору, створення ефективного мотиваційного менеджменту (самоменеджменту) високоінтелектуальної праці. Подальші дослідження у цьому напрямку можуть бути пов'язані із з'ясуванням механізмів взаємодії управлінських і виробничих процесів з процесами реалізації відносин власності на рівні наносуб'єктів; виявленням комплексу умов посилення їх конкурентних позицій, що є особливо актуальним при переході до інформаційно-знанієвої моделі економіки й суспільства в цілому.

Література

1. Мельник Л.Г. Триалектика эволюции капитала и стоимости в процессе развития экономических систем/Л.Г. Мельник// Актуальные проблемы экономики. – 2015. - № 1(163). – С.25-35.
2. Ясинська Н.А. Генетика еволюційної економіки: погляд фінансиста [Електронний ресурс]/ Н.А. Ясинська// Ефективна економіка. - 2015. - № 5. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4943>
3. Завгородня О.О. До питання про генетику економічних систем/ О.О. Завгородня// Європейський вектор економічного розвитку. – 2012. - № 2 (13). – С. 375-384.
4. Сиверц ван Ризейма Я.В. Информационный анализ социальных процессов. – М.: Litres. – 2017. – 1080 с.
5. Любимова Т. А. Наноэкономика как исходный уровень анализа экономических отношений [Текст] / Т. А. Любимова // Вестник Иркутского государственного технического университета. – 2009. – № 2. – С. 88-97.;
6. Задорожний Г.З., Хомин О.В. Уномика и экзистенциалы хозяйствующей личности в свете поспеклассической экономической науки (по мотивам наследия В. Франкла)/ Г. З. Задорожний, О. В. Хомин//Економічний вісник. – 2019. - №1. – С. 9-26].
7. Исаев В.В. Маркетинг личности/В.В. Исаев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.marketing.spb.ru/lib-mm/tactics/personality.htm>.
8. Тарасевич В.Н. Политическая экономия: универсальность, универсальность и фундаментальность/ В.Н. Тарасевич//Проблеми економіки та політичної економії. – 2015. - № 1. - С. 140 -149.
9. Иншаков О.В. «Ядро развития» в контексте новой теории факторов производства/О.В. Иншаков// Экономическая наука современной России. – 2003. - № 1. – С. 11-25.
10. Иншаков О.В. Уровневый анализ объекта, предмета и метода экономической теории/ О.В. Иншаков // Известия Санкт-Петербургского университета экономики и финансов. - 2004. - № 4 (40). - С. 5-18.
11. Клейнер Г.Б. Наноэкономика/Г.Б. Клейнер // Вопросы экономики. - 2004. - № 12. - С. 70-93.
12. Иншаков О.В. Экономическая генетика как методологическая и теоретическая основа наноэкономического анализа//О.В. Иншаков// Вестник Волгоградского гос-

ударственного университета. Серия 3. – 2008. - № 1(12). – С. 5-14.

13. Майминас Е.З. Социально-экономический генотип общества/ Е.З. Майминас//Вестник Московского государственного университета. - Серия 6. - Экономика. – 2016. - № 4. - С. 186-204.

References

- Melnik L.G. Trialectics of the fund and value evolution in the process of economic systems development / L.G. Melnik // Current problems of economy. - 2015. - № 1 (163). - P. 25-35.
- Yasinskaya N.A. Evolutionary economy genetics: A Financier's View [Electronic resource] / N.A. Yasinskaya // Effective Economics. - 2015. - № 5. - Access mode: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4943>.
- Zagorodnya O.O. On the question of economic systems genetics / O.O. Novgorod // European vector of economic development. - 2012. - № 2 (13). - P. 375-384.
- Siverts van Reizema Y.W. Informational analysis of social processes. - M.: Litres, 2017. - 1080 p.
- Lyubimova T.A. Nano-economics as the initial level of economic relations analysis [Text] / T.A. Lyubimova // Irkutsk State Technical University Bulletin. - 2009. - No. 2. - P. 88-97.
- Zadorozhnyi G.Z., Khomin O.V. Unomics and existentials of a business person in the light of post-classical economics (based on the legacy of V. Frankl) / G.Z. Zadorozhny, O.V. Khomin // Economic News. - 2019. - No. 1. - P. 9-26.
- Isaev V.V. Personality Marketing / V.V. Isaev [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.marketing.spb.ru/lib-mm/tactics/personality.htm>.
- Tarasevich V.N. Political economy: universality and fundamentality / V.N. Tarasevich // Problems of Economy and Political Economy. - 2015. - No. 1. - P. 140-149.
- Inshakov O.V. "The core of development" in the context of the new theory of factors of production / O.V. Inshakov // Economic science of modern Russia. - 2003. - No. 1. - P. 11-25.
- Inshakov O.V. Level analysis of object, subject and method of economic theory / O.V. Inshakov // Proceedings of the St. Petersburg University of Economics and Finance. - 2004. - No. 4 (40). - P. 5-18.
- Kleiner G.B. Nanoeconomics / G.B. Kleiner // Issues of Economics. - 2004. - No. 12. - P. 70-93.
- Inshakov O.V. Economic genetics as a methodological and theoretical basis of nanoeconomic analysis // O.V. Inshakov // Volgograd State University Bulletin. Series 3. - 2008. - No. 1 (12). - P. 5-14.
- Maiminas E.Z. Socio-economic society genotype / E.Z. Maiminas // Moscow State University Bulletin. - Series 6. - Economics. - 2016. - No. 4. - P. 186-204.

Овечкина Е.А., Захарова А.И. Антропоцентрическая модель наноуровня экономической системы: взаимосвязь производственных факторов

В статье рассмотрены основные теоретические вопросы построения модели «NHS» - антропоцентрической модели взаимодействия эндогенных факторов производства. Рассмотрены взаимосвязи эндогенных трансформационных факторов в аспекте их влияния на состояние человеческого фактора производства и изменения характеристик индивида как наноуровня организации глобальной экономической системы (GES). Определено, что состояние

информационной и технической базы остается самым существенным фактором влияния на производственные характеристики наносубъектов. Обоснована значимость мероприятий по повышению результативности использования эндогенных трансакционных факторов, которые, при условии их рациональной организации, улучшают комплекс характеристик наносубъектив, способствуют интеллектуализации человеческого фактора, созданию эффективного мотивационного менеджмента высокоинтеллектуального труда.

Ключевые слова: антропоцентрическая модель, глобальная экономическая система (GES), наносубъекты, эндогенные трансформационные факторы, эндогенные трансакционные факторы, интеллектуализация человеческого фактора, менеджмент высокоинтеллектуального труда.

Ovechkina O.A., Zakharova A.I. Anthropocentric model of nano level of economic system: the production factors' relationship

The article considers the main theoretical issues of NHS model – the anthropocentric model of endogenous production factors' interaction at the nanoscale level of the global economic system (GES) organization. It is proved that in addition to technological, functional and institutional approaches to determining the economic characteristics of an individual as a nano-entity, versatile and genetic-evolutionary approaches are used. The relationship between endogenous transformation factors in terms of their influence on the human production factor and the changes in the characteristics of a nano-entity in the system of national and global economic system. It is determined that the state of information and technical base remains the most influential factor on the production characteristics of nano-entities. It is concluded that on the organizational nanoscale of the national economic system effective management of the human factor will form a number of the most important characteristics of the subjects (ability to perform, entrepreneurial ability, ability to manage business) as well as guarantee the formation of the following relations: "ownership-use", "ownership-possession" and "ownership-management or order". The relationship between the organizational and the institutional factors and the state of the nano-entity in the process of eliminating the conflicts of internal rules and norms of rationality, which it translates onto formal institutional and legal norms of economic behavior of other entities, is determined. The significance of measures to increase the efficiency of endogenous transactional factors use is determined, which under the conditions of their rational organization improve the complex of nano-entities characteristics, contribute to the intellectualization of the human factor and the creation of effective motivational management of highly intellectual work. The article concludes that the application of versatile, anthropocentric, historical-evolutionary approaches to determining the place and role of man in the modern world is not only relevant, but extremely fruitful.

Keywords: anthropocentric model, global economic system (GES), nano-entities, endogenous transformational factors, endogenous transactional factors, human factor intellectualization, management of highly intellectual labor.

Овечкіна Олена Андріївна – к.е.н., доц., доцент кафедри економіки і підприємництва ЧНУ ім. В. Даля, e-mail: ele89101431@gmail.com.

Захарова Анастасія Іванівна – студентка групи ЕК-183 ЧНУ ім. В. Даля, e-mail: aanarovaa@gmail.com.